

ABSENCE INDIVIDUÁLNÍ PODPORY PO NEÚSPĚCHU U MATURITNÍ ZKOUŠKY JAKO ZÁKLAD SELHÁNÍ OVLIVŇUJÍCÍHO DALŠÍ DRÁHU JEDINCE

ABSENCE OF INDIVIDUAL SUPPORT AND THE IMPACT OF MATURITA EXAM FAILURE ON PUPIL'S LIFE COURSES

Martin Majcík¹

¹ Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Příspěvek se zaměřuje na studenty, kteří neuspěli u maturitní zkoušky, což ovlivňuje jejich další studijní i profesní směřování. V rámci výzkumu bylo realizováno 92 rozhovorů se 46 respondenty, maturanty z let 2018–2020. Identifikovány byly oblasti, ve kterých žáci pociťovali po selhání u zkoušky absenci podpory. Na základě empirických dat můžeme vymezit podporu informační, poradenskou a sociální. Představena také budou opatření k podpoře neúspěšných studentů.

Klíčová slova: maturitní zkouška, selhání, podpora, poradenství, case-management

Abstract

The paper focuses on students who have failed the Matura exam. This failure could affect their career and professional future. A total of 92 interviews were conducted with 46 respondents – examinees between 2018 and 2020. The research identifies three areas in which students felt the lack of support after failing the school-leaving examination: information support, guidance, and social support. Finally, measures for supporting failed pupils will be introduced.

Keywords: school-leaving exam, failure, support, guidance, case-management

1 ÚVOD

Neúspěch u maturitní zkoušky představuje pro studenty určitou bariéru. Způsob přístupu studenta k řešení dané situace se ovšem může odlišovat na základě pocíťované podpory ze strany rodičů či školy. Identifikace přístupu a problémových oblastí z pohledu neúspěšných maturantů umožňuje vymezit adekvátní způsoby podpory.

2 TEORIE

Maturitní zkouška představuje klíčový moment pro studenta, protože vede k ukončení středního vzdělání. V případě neúspěchu ovšem dochází k situaci, která má dopad na další rozhodování a plánování. Jak dokazuje zahraniční odborný výzkum, v návaznosti na selhání student přijímá strategie, které vedou k řešení dané situace (Mantzicopoulos, 1990). Neúspěch ovšem může ovlivnit způsob řízení vlastního učení (Dembo & Seli, 2013) při dalších pokusech či úroveň vnímaného self-efficacy (Betz & Hackett, 2006). Tato tendence může predikovat další neúspěch, což klade důraz na možnosti podpořit studenta v procesu zvládnání dané situace.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum byl realizován jako kvalitativní longitudinální šetření a metodou sběru dat bylo biografické vyprávění. Biografické rozhovory začínaly vstupním narativním zadáním (Rosenthal, 1993), po kterém následovalo volné vyprávění informanta, které bylo následně doplněno o předem připravené otázky na oblasti, ke kterým se informant spontánně nevyjadřoval. Do výzkumu bylo zapojeno 46 opakovaně neúspěšných maturantů, kteří maturovali v roce 2018, 2019 a 2020. Analyzováno bylo celkem 92 opakovaných rozhovorů s těmito informanty. Při analýze výsledků byla využita paradigmatická analýza obsahu získaných vyprávění (Polkinghorne, 1995).

4 VÝSLEDKY

Ve výsledkové části budou představeny jednotlivé strategie, které studenti volí v návaznosti na neúspěch u maturitní zkoušky při následné přípravě. V případě, že jsou strategie označeny jako pozitivní, reaguje student změnou,

která vede k úspěšnému složení zkoušky. Negativní strategie naopak vedou k opakování neúspěchu. Následně bude pozornost zaměřena na oblasti, které studenti při zvládání vlastního neúspěchu identifikují jako obtížné a problémové. Pociťovanou absenci podpory můžeme rozdělit na oblast informační, poradenskou a sociální. Představeny budou možnosti, jak studenty podpořit v uplatňování pozitivních strategií v reakci na neúspěch a při řešení problémových oblastí.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Neúspěch u maturitní zkoušky může pro studenta představovat selhání spojené se stresem. Student k řešení dané situace může zaujmout různé copingové strategie, které se mohou lišit z hlediska své efektivity k překonání dané bariéry (Rijavec & Brdar, 1997). Způsob, jakým studenti přistupují k řešení problému, může být ovlivněn pociťovanou podporou rodičů, kteří ovlivňují také sebepojetí studenta v akademické oblasti (Turner & Lapan, 2002). Důležitou roli ovšem má také podpora učitele, která napomáhá akademické úspěšnosti a podporuje afektivní angažovanost studentů ohrožených neúspěchem. Podpora se tak jeví jako důležitý předpoklad úspěchu při dalším pokusu.

6 LITERATURA

- Betz, N. E., & Hackett, G. (2006). Career Self-Efficacy Theory: Back to the Future. *Journal Of Career Assessment*, 14(1), 3–11.
- Dembo, M. H., & Seli, H. (2016). *Motivation and learning strategies for college success: a focus on self-regulated learning*. Routledge.
- Mantzicopoulos, P. (1990). Coping with school failure: Characteristics of students employing successful and unsuccessful coping strategies. *Psychology in the Schools*, 27(2), 138–143.
- Polkinghorne, D. E. (1995). Narrative configuration in qualitative analysis. *International journal of qualitative studies in education*, 8(1), 5–23.
- Rijavec, M., & Brdar, I. (1997). Coping with school failure: Development of the school failure coping scale. *European Journal of Psychology of Education*, 12(1), 37–49.
- Rosenthal, G. (1993). Reconstruction of life stories: Principles of selection in generating stories for narrative biographical interviews. *The narrative study of lives*, 1(1), 59–91.

Turner, S., & Lapan, R. T. (2002). Career self-efficacy and perceptions of parent support in adolescent career development. *The career development quarterly*, 51(1), 44–55.

PODĚKOVÁNÍ

Příspěvek vznikl v rámci projektu č. CZ.02. 3. 68/0.0/0.0/19_076/0016377 *Životní dráhy neúspěšných maturantů a maturantek*.